

prof. dr hab. Andrzej Banachowicz
Uniwersytet Artystyczny
w Poznaniu
dziedzina: sztuki plastyczne

Poznań, 16.11.2020 roku

RECENZJA

rozprawy doktorskiej oraz dorobku artystycznego

Pana **mgr Macieja JANUSZEWSKIEGO**

w związku z przewodem doktorskim w dziedzinie sztuki
– dyscyplinie – sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki
wszczętym przez Akademię Sztuk Pięknych w Warszawie

Podstawowe dane o doktorancie

Pan Maciej Januszewski ukończył studia magisterskie dzienne – jednolite na Wydziale Grafiki Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, gdzie studiował w latach 2009-2014 i otrzymał dyplom z wyróżnieniem rektorskim za pracę magisterską w specjalności grafika warsztatowa, zatytułowaną *Formy*. Promotorem był Pan prof. Andrzej Węclawski. Drugą specjalność – grafikę wydawniczą uzyskał pracą pt. *Książka lepiej żeby tytułu nie miała*, a promotorem był Pan prof. Lech Majewski. Pan Maciej Januszewski uzyskał również aneks z malarstwa pracą zatytułowaną *Śmierć i życie*, której promotorem był Pan prof. Henryk Gostyński.

Pan Maciej Januszewski w latach 2014-2018 odbył studia doktoranckie na Wydziale Grafiki ASP w Warszawie. Jego opiekunem na studiach doktoranckich był Pan prof. Lech Majewski, a promotorem pracy doktorskiej Pan prof. Henryk Gostyński. W trakcie studiów doktoranckich Pan Maciej Januszewski uczestniczył w korektach w Pracowni Malarstwa Pana prof. Henryka Gostyńskiego i Pana dra Staszka Wójcika (studia dzienne, wieczorowe i zaoczne). Należał do Eksperymentalnego Laboratorium Naukowo-Badawczego – grupy artystycznej stworzonej ze środowiska Pracowni Malarstwa prof. Henryka Gostyńskiego i dra Staszka Wójcika. Uczestniczył i pomagał tworzyć wszystkie akcje od czasu powstania grupy w 2012 roku, a w ramach wyjazdów plenerowych przeprowadzał wykłady dla studentów w nich uczestniczących, m.in. o Akcjonistach Wiedeńskich, działalności ELNB, tradycji Procesji i Pochodów. Miał również wykłady w Pracowni Projektowania Plakatu prof. Lecha Majewskiego dla studentów III – V roku na Wydziale Grafiki ASP w Warszawie (w semestrze letnim roku akademickiego 2014/2015). Natomiast w semestrze letnim roku akademickiego 2015/2016 prowadził zajęcia z typografii dla studentów I roku studiów licencjackich na kierunku grafika (dzienne i zaoczne) w Społecznej Akademii Nauk w Warszawie, a w semestrze zimowym 2015/2016 współprowadził zajęcia z Przetwarzania obrazu wraz z prof. Piotrem Welkiem dla studentów I roku studiów dziennych magisterskich na Wydziale Grafiki ASP w Warszawie.

Wcześniej Pan mgr Maciej Januszewski był przewodniczącym Koła Naukowego Galerii Turbo (2011/2012), gdzie prowadził galerię studencką. Reprezentował ASP

w Kole Naukowym *Law&Art* na UW (2012-2013) oraz w Kole Naukowym *Prawo i Kultura* na UW MISH (2014-2015). W roku 2012 został wybrany jako reprezentant studentów do Rady Wydziału ASP w Warszawie. Był również członkiem Koła Naukowego *Pracownia 19* (2013-2018), a także członkiem projektu badawczego pt. *Tratwa Meduzy*. W latach 2016-2020 był prezesem Fundacji ILLUSTRO im. Zygmunta Januszewskiego, współpracującej z ASP w Warszawie.

Za swoją działalność uzyskał dotychczas następujące nagrody i wyróżnienia – a wymienię je wszystkie, gdyż na tym etapie twórczym Pana Macieja Januszewskiego są one ważnym podsumowaniem:

- 2009 – Złoty Indeks za wynik rekrutacji na Wydział Grafiki ASP w Warszawie;
- 2010 – II miejsce w konkursie fotograficznym Tatry i Podhale Jana Kasprowicza, za prace pt. *Na Kondratową* oraz *Fotografia otworkowa i Pustelnik*, wystawa Dworzec Tatrzański, Zakopane;
- 2012 – *Debiuty Młodych*, 29. Koszaliński Festiwal Debiutów Filmowych, Koszalin, wyróżnienie za cykl fotografii litowych;
- 2013 – *Biennale Grafiki Studenckiej 2013*, Arsenał Galeria Miejska, Poznań, finalista;
- 2013 – Nagroda Ministra Kultury za wybitne osiągnięcia;
- 2012/2013 i 2013/2014 – stypendium rektora dla wybitnych studentów;
- 2014 – wyróżnienia Rektora ASP w Warszawie za dyplom pt. *Formy, Śmierć i Życie* oraz *Książka lepiej żeby tytułu nie miała*;
- 2014 – Nagroda Artystyczna Siemens, Salon Akademii, ASP Warszawa, wystawa czterech finalistów, prezentacja cyklu malarskiego *Śmierć i Życie*;
- 2014 – Nagroda STGU na wystawie *COMING OUT najlepsze dyplomy ASP w Warszawie* za najlepszą pracę projektową;
- 2014/2015, 2015/2016, 2016/2017, 2017/2018 – stypendium rektora dla wybitnych studentów (studia doktoranckie);
- 2017 – *Skopje poster*, finalista 10. edycji konkursu, Skopje, Macedonia;
- 2017/2018 – konkurs na Książkę Edytorsko Doskonałą, wyróżnienie za projekt książki *HOTEL BRISTOL. NA ROGU HISTORII I CODZIENNOŚCI*, Kraków 2019.

Ocena dorobku twórczego, artystycznego i dydaktycznego

Jak widać z powyższego opisu działalności Pana mgra Macieja Januszewskiego, posiada On już naprawdę spore osiągnięcia w obszarze szeroko rozumianej aktywności artystycznej oraz dydaktycznej. Natomiast tematem Jego twórczości artystycznej są ludzie i związane z nimi emocje. Odziedziczone i noszone w sobie – w pamięci – obrazy. Artysta przywołuje je, rekonstruuje i utrwala w nowym – Jego – istnieniu. A więc rysuje On, maluje, rzeźbi, tworzy grafiki, projektuje, fotografuje, a także pisze. Poszukuje nowych rozwiązań formalnych, stosując połączenia między klasycznymi dziedzinami. Jest On poszukiwaczem nowych słów dla wyrażenia nowych przetworzonych treści – języka przyszłości. A tematy prac zrealizowanych w drodze twórczej też dużo mówią o istocie tych poszukiwań: *Śmierć i Życie, Formy, Książka lepiej żeby tytułu nie miała czy Tratwa Meduzy*.

Dorobek artystyczny Pana mgra Macieja Januszewskiego to udział w wielu wystawach w kraju i za granicą – w sumie 39. Dają one wyraz poszukiwaniom tego młodego twórcy w celu sprecyzowania swoich koncepcji z różnych dyscyplin i ich marginesów. Ogarnięcia tego całego tygła zdarzeń, pędzącej codzienności – w których jest zanurzony, aby jak najtrafniej zbudować czytelny, ale i bogaty komunikat plastyczny. Z wielości zapisów, intuicji, skrawków pamięci buduje On bardzo frapujący dla widza przekaz o bycie, przeszłości, ale i... przyszłości.

Ocena pracy doktorskiej

I właśnie wszystkie te powyższe zagadnienia zawodowe Pan Maciej Januszewski podejmuje w swojej pracy doktorskiej, równie znamienne zatytułowanej *Człowiek o bardzo czułych kolcach*. Doświadczenie plastyczne oraz analizę badawczą dokonuje On szczególnie w obszarze relacji kształtów do idei w przekazie. Praca ta, składająca się z 14 dużych rzeźb o wymiarach powyżej 2 metrów oraz 30 rysunków – wszystkie o wym. 120 x 200 cm, to swoiste teatrum z pogranicza jakby jawy i snu. Surrealizm, futurizm, konstruktywizm, ekspresjonizm czy impresjonizm przenikają przez te wszystkie prace w nadziei, że taka duża sonda zapuszczona w głąb widza da mu może odpowiedź na wyzwania codzienności pełnej lęku. Da mu może ulgę, siłę oraz

nadzieję, że wspólne przeżywanie takich obiektów, form, obrazów Januszewskiego w archetypie własnego bytu posiada głęboki sens.

I tutaj przypomina mi się wypowiedź Mistrza z książki Anthony'ego de Mello pt. *Minuta Nonsensu*: „Kiedy uczeń narzekał, że duchowości Mistrza przydałoby się uwspółcześnienie, ten głośno roześmiał się. Następnie opowiedział historię pewnego studenta, który powiedział do Sprzedawcy Książek: *Czy nie masz jeszcze jakichś najnowszych książek poświęconych anatomii? Te tutaj są przynajmniej sprzed dziesięciu lat.* Sprzedawca odparł: *Słuchaj synu, w ciągu ostatnich dziesięciu lat nie przybyło nowych kości w ludzkim ciele.* Ani też – kontynuował Mistrz – przez ostatnie dziesięć tysięcy lat nie dodano nic nowego do natury ludzkiej.”

No i teraz patrząc na te wszystkie rzeźby i rysunki mgra Macieja Januszewskiego, ja zadaję sobie pytanie czy Mistrz ma rację? Czy nie przybyło nowych kości w ludzkim ciele i czy w naturze ludzkiej nic się nie zmieniło? Otóż mam nieodparte przeświadczenie, że zestaw prac pt. „Człowiek o bardzo czułych kolcach” ukazuje w godny sposób przemiany człowieka. Pojawia się nowe pojęcie artystyczne, gdyż Pan Januszewski multiplikuje jakby materię obrazu. W użytej formie to co jest zbędne nabiera sensu w poczuciu wielości. Utrzymuje On obraz i formę w przestrzeni w takich rygorach, że wyczuwa się zamysł autora, i gdzie znajduje się także możliwa przestrzeń kontemplacji dla widza. Te obrazy – rysunki – rzeźby należą do Niego i posiadają względne cechy podobieństwa poprzez właśnie te bardziej czy mniej multiplikujące się przekształcenia. Obecny w Jego obrazach i rzeźbach „żywiol” energii powoduje również, że atmosfera tajemniczości pojawia się i ciągle możemy ją analizować na Jego warunkach. Taka synteza form, nawet wobec anatomii, pozwala widzowi konfrontować się oraz wejść z nimi w dialog. To jest dialog na scenie uniwersalnego przekazu. Przeżycia zagęszczają się w naszej wyobraźni i poznajemy w tych zdeformowanych formach ludzkich, akrylowych i błyszczących warstwach ekspresyjnych – najczęściej zbrudzonych kolorów i czarnych plam cały tygiel niepokoju – imperatywu bytu. Transfiguracji autora w procesie, trwaniu w tajemnicy tego bytu i jego przeobrażeniu, w gestach, ruchach i plamach ludzkich ciał - co milczą w „plastycznym ukluciu”. Milkną, choć chcą usłyszeć. Dzięki temu możemy zbliżyć się do nieodkrytych myśli. Do asocjacji, poza którą zdarzają się mosty energii oraz

pytań płynących z peryferii tej nowej fizyczności kształtu. Pan Maciej Januszewski odnosi się do odwiecznej chęci człowieka przeniknięcia tajemnicy. Zbliża się On, a my razem z nim, do zrozumienia drugiego człowieka. Do tego co teraz najbardziej jest istotne – do nawiązania emocjonalnego kontaktu poprzez zastygły ruch i umowną twarz – nośnik naszej pamięci. Te wszystkie symbole doktoranta, zapisane na dysku przeżyć, sugestywnie zwęglonych powierzchni drewna i pokrytych błyszczącym, akrylowym lakierem powodują, że mam poczucie wyjątkowości.

Konkluzja

Pan mgr Maciej Januszewski ukazuje w artystycznej i teoretycznej pracy doktorskiej bardzo spójny przekaz. Daje mi to wizję stanu myślenia i siły wyborów autora, a cały dorobek, który zaprezentowałem na początku recenzji, jest już naprawdę spory i bardzo optymistycznie można patrzeć w przyszłość. Nagromadzone doświadczenia Pana mgr Macieja Januszewskiego z działań twórczych, pedagogicznych i organizacyjnych to moje przekonanie uzasadniają. Potrafi On twórczo myśleć i dążyć do celu, a Jego pasja poznania prowadzi nas do rejonów podświadomości. Dlatego z całym przekonaniem stwierdzam, że Pan mgr Maciej Januszewski zasługuje na przyznanie stopnia doktora.

Z poważaniem

prof. dr hab. Andrzej Banachowicz